

JOSZIF BRODSZKIJ

1987-es Nobel-díjáig hazájában - és nálunk is - alig írták le a nevét; Szolzsenyicint legalább rendszeresen gyalázták, Brodskijról igyekeztek megfélemlíteni. Ugyanakkor versei gépírással szamizdatokban terjedtek, külföldön kiadott könyveit hazalopták, kézről kézre adták - minden valamirevaló irodalmár tudta, hogy ő a korszak egyik legjelentősebb orosz költője, sokak szerint a legnagyobb. A Nobel-díj odaítélése idején már tizenöt éves kényszerű emigrációban élt.

 Már a pályakezdet is rendhagyó volt. A leningrádi fiatalember iskolai tanulmányait sem fejezte be, hogy minden idejét a költészetnek szentelhesse. Barátai szereztek számára műfordítói megbízásokat - ezekből tengődött, mert verseit csak elvétve közölték. 1964-ben - 24 évesen - „tunyejadsztvo”, azaz közveszélyes munkakerülés címén perbe fogták és öt év száműzésre ítélték. Hiába léptek fel az érdekében tekintélyes írók, költők, köztük Anna Ahmatova is, a bíróság még a fordítói munkában is terhelő körülményt látott - Brodskij akkor még nem tudott nyelveket, baráti nyersfordítások alapján dolgozott, azaz a szovjet törvények szerint „idegen munkát zsákmányolt ki”. Tizennyolc hónapot töltött egy nyomorúságos, északi faluban. A mentőakció végül sikerrel járt, de a költő neve többé nem került le a feketelistáról - közlésekről, könyvről nem is álmodhatott. A szamizdatos szerzők között viszont előkelő helyet foglalt el - kötetnyi versét adták a kezembe nekem is, amikor 70-71-ben Leningrádban tanultam. Márpedig az a költő, akivel egy egyszerű magyar diákot is meg kell ismertetni, nagyon fontos lehet a híveinek! Először *Post aetatem nostram* című hosszú versciklusát olvastam - a versek a bizánci birodalomról szóltak, de nyilvánvaló volt, hogy Bizáncon a Szovjetuniót kell érteni. A nagyszerű verssel való találkozásomat 17 évvel később, már Brodskijt fordítva, versben is megírtam - majdnem két évtizedig parázslott bennem az élmény. Ha erőltetem, talán össze is hoznak Brodskijjal, de ehhez túl félszeg voltam, meg már akkor is sejtettem, hogy nagy és „nagy” költőket jobb a verseikből megismerni, a személyes találkozás gyakran kiábrándító. (Viktor Szosznora esetében ez „be is jött”.) Amikor 74-ben ismét Leningrádban jártam, Brodskij már Amerikában élt - 72 őszén egyszerűen kiutasították, bár kézzel-lábbal kapálózott ellene. (Ugyanez történt Szolzsenyicinnel is.)

 Joszif Brodskij - talán zsidó származásából eredő „öröklött” kozmopolitizmusának köszönhetően - gyorsan magára talált Nyugaton (igaz, még nagyon fiatal volt - 32 éves korában kellett elhagynia

inkognitóban bár - őt látjuk itt.

Felpattan mind, amikor ő belép.

Ki kötelességből, ki az örömtől.

De ő egy csuklómozdulattal rögtön

pleinti őket: ennyi épp elég.

Kávóját issza - jobb, mint hajdanán,

pelterpeszkedve peracet ropogtat,

poly finomat, hogy dicsérnék talán

ők is, ha feltámadnának, a holtak.

Dido és Aeneas

A nagy ember az ablaknál merengett,

bsp ps a nőnek egy világ határa volt
 pa férfi széles görög tunikája,
 melynek redőzete az elcsitult
 tengert idézte.
 Az ablak előtt
 állt Aeneas, s tekintete oly távol
 volt már e várostól, hogy ajkai
 bezárultak, mint kagyló héja, melyben
 moraj lakik, s a serleg horizontja
 is moccanatlan volt.
 Dido szerelme

pa máglyánál, melyet a katonái
gyűjtottak meg a városfal tövében,
pés nézte, hogy a tűzben délibábként
premegve, füst és lángok közt, hogyan
dőll össze, hull szét hangtalan Karthágó

sok évvel Cato jóslata előtt.

A fenevad helyett

A fenevad helyett ketrecbe engem zártak,
pa barakkfalra ráégettem szöggel, mennyit
kaptam,
pruletteztem a tengerparti nyárban,
pebédeltem az ördög tudja, kivel, frakkban.

